

פרשת יתרו

Shemot - Exodus - Chapter 18

13. It came about on the next day that Moses sat down to judge the people, and the people stood before Moses from the morning until the evening.

יג. ויהי ממחרת וישב מֹשֶׁה לִשְׁפֹט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב:

14. When Moses' father in law saw what he was doing to the people, he said, "What is this thing that you are doing to the people? Why do you sit by yourself, while all the people stand before you from morning till evening?"

יד. וַיֵּרָא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְּךָ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בֹּקֶר עַד עֶרֶב:

15. Moses said to his father in law, "For the people come to me to seek God.

טו. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי יָבֹא אֵלַי הָעָם לְדַרֹּשׁ אֱלֹהִים:

16. If any of them has a case, he comes to me, and I judge between a man and his neighbor, and I make known the statutes of God and His teachings."

טז. כִּי יְהִי לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת תּוֹרֹתָיו:

17. Moses' father in law said to him, "The thing you are doing is not good.

יז. וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה:

18. You will surely wear yourself out both you and these people who are with you for the matter is too heavy for you; you cannot do it alone.

יח. נָבִיל תִּבְלֶל גַּם אַתָּה גַּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי כִבֵּד מִמֶּךָ הַדָּבָר לֹא יִתְקַל עֲשֵׂה הוּא לְבַדְּךָ:

19. Now listen to me. I will advise you, and may the Lord be with you. [You] represent the people before God, and you shall bring the matters to God.

יט. עַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי אֵינְךָ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ הִיא אַתָּה לָעָם מִלִּפְנֵי הָאֱלֹהִים וְהִבֵּאתְ אֶת־אֲתָּה אֶת הַדְּבָרִים אֶל הָאֱלֹהִים:

20. And you shall admonish them concerning the statutes and the teachings, and you shall make known to them the way they shall go and the deed[s] they shall do.

כ. וְהִזְהַרְתָּ אֶתְּהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדָּבָר יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ:

21. But you shall choose out of the entire nation men of substance, God fearers, men of truth, who hate monetary gain, and you shall appoint over them [Israel] leaders over thousands, leaders over hundreds, leaders over fifties, and leaders over tens.

כא. וְאֶתְּהָ תִּחְזַק מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בַצַּע וְשֹׂמְתֵי עַל־הֶם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵי ת:

22. And they shall judge the people at all times, and it shall be that any major matter they shall bring to you, and they themselves shall judge every minor matter, thereby making it easier for you, and they shall bear [the burden] with you.

כב. וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלַיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְטוּ הֵם וְהִקַּל מֵעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ:

23. If you do this thing, and the Lord commands you, you will be able to survive, and also, all this people will come upon their place in peace."

כג. אִם אַתָּה הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וְנִקְלַתְ עִמָּךְ וְגַם כָּל הָעָם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם:

24. Moses obeyed his father in law, and he did all that he said.

כד. וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתְנוֹ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר:

25. Moses chose men of substance out of all Israel and appointed them as heads of the people, leaders of thousands, leaders of hundreds, leaders of fifties, and leaders of tens.

כה. וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי חֵיל מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רֹאשִׁים עַל הָעָם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵי ת:

26. And they would judge the people at all times; the difficult case they would bring to Moses, but any minor case they themselves would judge.

כו. וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת אֶת הַדָּבָר הַקָּשֶׁה יָבִיאוּ אֵל מֹשֶׁה וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְטוּ הֵם:

27. Moses saw his father in law off, and he went away to his land.

כז. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֹתְנוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל אֶרְצוֹ:

Questions:

1. What was Yitro's initial question?
2. How does Moshe answer the question?
3. What was Yitro's proposal?
4. What did Moshe actually do?

העמק דבר שמות יח

(יד) מדוע אתה. שאלו שני דברים. א' מדוע אתה יושב לבדך. אין השאלה למה אינו מושיב כל העם. ואיה אפוא כסאות לכולם. אלא מדוע אינו מושיב עוד א' או שנים עמו לסייעהו בדברים. ב' וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב. דייק כל העם היינו שראה והתבונן שהרבה אנשים יש שם שאין ביניהם טענות והתעצמות כלל. ואם כן מדוע כל העם נצב עליך:

רמב"ן שמות יח

(טו) כי יבא אלי העם לדרוש אלהים השיב משה לחותנו צריכים הם שיעמדו עלי זמן גדול מן היום, כי לדברים רבים באים לפני, כי יבא אלי העם לדרוש אלהים להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה שיאבד להם, כי זה יקרא "דרישת אלהים", ...ועוד שאני שופט אותם, כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי ועוד אני מלמד אותם תורה, והודעתי להם את חקי האלהים ואת תורותיו:

העמק דבר שמות יח

(טו) כי יבא וגו'. יפה פי' הרמב"ן בזה שהשיב משה כי שלשה עסקים נוטל עליו. אלא מש"כ הרמב"ן דמשמעות לדרוש אלהים הוא תפלה אינו כן אלא כמש"כ בסי' בראשית כ"ה כ"ב שאינו אלא שאלה את פי הנביא מה יהיה אחרית זה הדבר... והכא ג"כ הפי' שבאים אלי לדרוש על החולה וכדומה איזה מקרה ושואל דברו והולך לו. ע"כ ממתניים עד שאפנה להשיב לו דבר.

דבר שני:

(טז) בא אלי. פי' הענין והריב בא אלי: **ושפטתי וגו'.** עלי לכלכל הוכוח שביניהם: **והודעתי וגו'.** דבר שלישי שאני מלמד להם תורה. והיה המנהג בעמידה כדאי' במגילה דכ"א דבימות משה היו למדין תורה מעומד: **את חקי האלהים.** כלל מצות ה' שבתורה נקראו חקים כמש"כ בספר ויקרא כ"ו ג': **ואת תורתיו.** הלכות השייכים לכל מצוה וחוק. וקרא משה כאן כלל מצות ה' חקים. להסביר בזה ליתרו כי אין דעת אנושי אפילו חכם גדול יכול לעמוד עליהן. זולת משה בדבר ה'. דאפילו המצות שהדעת נותנת מכ"מ יש בהם פרטים שאין אלא גזרות וחקים. וכמו שיבואר בעשרת הדברות. דמצות כבוד או"א שהיא מצוה שדעת האדם נותנת. מכ"מ הודיע הכתוב בפירוש שאינו אלא חק וגזירה. יע"ש. ומש"ה מוכרח משה בעצמו ללמד כל חקי האלהים. ואינו יכול לסמוך ע"ד אנושי ואינו כמו מצות של גמ"ח היינו ביקור חולים וקבורת מתים וכדומה. שגם המה מצות. אבל באשר שאינם מפורשים בתורה אלא בדרך כלל ואהבת לרעך כמוך. אפשר לסמוך בזה על חכמי הדור. וכאשר יבואר עוד לפנינו מקרא כ'. וע' מש"כ בסי' ויקרא י"ח ד'. כ"ז השיב משה להסביר שבשביל שהיה נצרך לכמה ענינים שא"א בלעדו. ע"כ א"א להושיב אחרים עמו גם בדבר המשפטים:

(יז) אשר אתה עושה. דברים שאתה עושה. היינו לדרוש אלהים. והודעתי וגו'. באלו הדברים לא טוב הוא עושה. הכונה שאינו עושה בשלימות כמו שיבאר עוד האיך ראוי לעשות:

(יח) נבול תבול. גם בדבר המשפטים שעצם הענין אתה עושה בשלמות שהרי הדין יוצא ברור. אבל יש חשש אחר. שתבול גם עתה. אע"ג שכל מעשיך בכח אלקי מ"מ העושק מהולל חכם: **גם כל העם.** אפילו כל אחד שאין משאו מרובה. לא יוכל לסבול ההעכבה: **כי כבד ממך הדבר.** והייתי חושב שאומר לו שהענין בעצם כבד על משה. ע"כ פירש לו ולא תוכל עשוהו לבדך. בלי הסר ממך ענינים קלים שאפשר באחרים:

(יט) היה אתה לעם. העמיס עליו משא בשני דברים יותר מאשר היה עד כה. ואמר בענין הראשון שהוא לדרוש אלהים. דמשמעו לשאול דעת אלהים. ולא לבקש עבורו. לא כן תעשה אלא היה אתה לעם מול האלהים והבאת וגו'. דיש שני אופני אמצעים בין אדם

לשמים. כמו מלכותא דארעא שאין כל אדם מוצא עצמו ראוי לבא אל המלך לדרוש ממנו דעתו או לבקשו איזה דבר. ע"כ יש שני אופני אמצעים בין העם ובין המלך. א' האיש שהמלך מנה אותו להנהיג משרה והוא יודע וחוקר דעת המלך ומודיע לשואליו. ב' שהעם יש להם איזה אדם חכם ואהוב למלך וראוי להתייצב לפניו. ומי שיש לו דבר מציע לפני זה האיש. ויש הבדל בין שני אמצעים אלו. דמי שהוא ממונה מן המלך אין לו התרועעות וקשר אהבה לעם. רק עושה דבר המלך להיות אמצעי. וא"כ אינו אלא חוקר דעת המלך ולא מבקש עבורה. משא"כ מי שאינו ממונה ע"י ה"ז ריע העם ויועצם מבקש עבורם. כך במלכותא דרקייע שאין כל אדם מישראל מוצא עצמו מוכשר לשפוך שיח לפני אל. ומכש"כ לשאול דעתו ע"פ נבואה. ע"כ או שבאים אל נביא אשר הקים ה' אותו בשעתו להיות אמצעי ודורשים ממנו דעת עליון כמו שבא שאל לפני שמואל לשאול בדבר האתונות. ואלהיו התקצף על אחזיה שלא בא לדרוש ממנו דעת ה'. או שבאים לגדול הדור אע"י שאינו נביא אבל ראוי להתפלל לפני ה' וכענין דא"י בבי' דקט"ו... ואמר יתרו למשה שלא יהא נחשב לעם באופן שאינו אלא כנביא ומגיד דעת ה' אלא היה אתה לעם מול האלהים. לכל מה שיהיו נצרכים ממנו ית' היה אתה בא בשבילם:

והבאת אתה את הדברים. של כל א' וצרת לבבו. אל האלהים. לבקש רחמים:

(כ) והזהרתה אתהם. הוסיף עוד משא בענין השלישי שאמר והודעתה את חקי האלהים ואת תורותיו הרי אינו אלא מודיע. ולא מזהיר להקים דבר ה' לא כן. אלא והזהרתה אתהם את החקים ואת התורת. להשגיח על קיומם... ואע"ג דודאי אפשר ליעשות ע"י אחר. מכ"מ ודאי אינו דומה אם יהיו מוזהרים בידיעה ע"י משה רבן ש"י שראוי לעשות כן. או שיעשו ע"פ דעת עצמם...

(כא) ואתה תחזה. תפנה את העת לכל האמור ע"י שתסיר מאתך טורח המשפטים:

מכל העם. לא אמר מכל ישראל. הורה ברוה"ק דאפילו אם אין ת"י להיות דיינים ע"פ התורה. ראוי לעשות מהמון העם כמו ערכאות שבסוריא שהובא בסנהדרין פ"ג. ובשאייתא הנוספת לפ' משפטים למד זה הדין ממקרא בס' דברים:

אנשי חיל. אינם יראים מב"א להעמיד על הצדק:

יראי אלהים. אחר שהמה מהמון העם יש לדקדק אם המה יראי אלהים. משא"כ אם המה ת"י תלמידיו של משה כמו שיבואר לפנינו מקרא כ"ה:

אנשי אמת. עוד יש לבדוק אם שכלם ישר ונוכח עם האמת. דיש אדם ירא אלהים ומבקש את האמת אבל אינו מוצא לכוין דעתו אל האמת... ואין הפ"י שהוא אינו משקר. דא"כ מיקרי דובר אמת:

שנאי בצע. מלבד ששכלו אמת. יהא טבעו לשנוא עולה. שהטבע מסייע הרבה לעשות מה שהדעת נותנת:

(כב) בכל עת. לא כמו עתה שבע"כ נפסק המשפט ע"פ ענינים נחוצים בדור. ועתה המה ישבו למשפט תמיד:

כל הדבר גדול. כמשמעו ענין גדול בכמות. דאחר שאין המשפט נעשה עפ"י התורה לא שייך לומר דין פרוטה כדין מאה ואפשר שכאשר יהיה עסק גדול בכמות יבקשו בעה"ד לבוא למשה ולסדר כל דבריהם לפניו:

והקל מעליך. היינו בדבר הקטן שיובא לפני השופטים. אם גם יש מהם שלא ירצו הדיינים לסמוך על דעתם. וישאלו ממך. מ"מ הרי יקלו ממך לשמוע טענות ומריבות. והדיינים יסדרו לפניך קוטב הדבר:

ונשאו אתך. כמה דברים יוציאו ויחתכו הדין בעצמם. הרי ישאו אתך במשא העם:

(כג) אם וגו'. יהיה מזה ג' תועלויות. א' **וצוך אלהים.** כבר נתבאר כ"פ צווי משמעו קבלות בתורה שבע"פ. שמלבד שהיה משה חכם בפלפולה של תורה להעלות ע"פ י"ג מדות הלכות מחודשות עוד היה משה רבינו רגיל ליכנס בא"מ לחזור על לימודו ושם היה מקבל שפע תורה שבע"פ הלכות פסוקות כמש"כ בס' במדבר ז' פ"ט ובכ"מ. ואמר יתרו שבה שתהא השעה פנויה תוכל לשמוע יותר קבלות תורה שבע"פ שאין לזה שעור... ב' **ויכלת עמוד.** לסבול טורח העם. ג' **וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום.** לפי הפשט שלא יהיו ניצרכים ללכת למרחוק לבקש משפט. אלא במקומו יבא בשלום

(כד) לקול חותנו. לסדר עתותיו באופן אחר שנהג עד כה:

ויעש כל אשר אמר. לא מיירי במנוי הדיינים שהרי בזה מפרש הכתבו ויבחר משה וגו' ולא עוד אלא שלא עשה בזה כאשר אמר כמו שיבואר לפנינו. אלא כל אשר אמר. הוא בענין דרישת אלהים להתפלל עבור כל אחד מישראל. ובהשגחה על קיום התורה והמצוה. ובהודעת עניני ד"א בישראל. ועי' מש"כ בס' דברים א' י"ב. כ"ז הוא נכלל בזה המאמר. אבל בעסק הדינין מפרש המקרא שעשה בא"א. היינו:

(כה) אנשי חיל מכל ישראל. באשר ידע משה שיח הרבה ת"י בישראל שאפשר לסמוך עליהם בד"ת ע"כ בחר רק מישראל שהמה ת"י ושוב לא נצרך לבדוק אחריהם אם הם יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע שאחר ת"י מתלמידיו של משה הרי התורה מדרכתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן. אבל מכ"מ נצרך לבדוק שיהיו אנשי חיל. דעתם ויכול להנהיג שררה עה"צ:

(כו) **את הדבר הקשה**. אחר שיהיו דיינים ע"פ ד"ת שוב אין נ"מ בין דבר הגדול דבר הקטן דדין פרוטה כדין מאה. אבל ודאי איזה ד"ת שהיה קשה על הדיינים וניצרך לילך לגדול ממנו הביאו אל משה. וכתב את הדבר הקשה ולא כל הדבר משום דאפילו שהיה קשה לדיינים אלו לא הלך מיד למשה אלא לגדול ממנו וכדאי בסנהדרין דפ"ח הוצרך הדבר לשאול שואל מבי"ד שבעירו אם שמעו אומרים להם כו' ואם לאו באים לזה שעל פתח הר הבית כו' וכך היה במדבר שרק הקשה לכולם הביאו למשה. וכתב יביאון בנו"ן הנוסף להקטין ההבאה. דאפילו הדין הקשה לכולם לא הביאו הבע"ד עם הטו"ת אלא תמצית הדבר הקשה:

וכל הדבר הקטן ישפוטו הם. עוד היה נ"מ דאפילו הדבר הקשה לכולם והיה מגיע למשה מכ"מ כמו שלא היה משה שומע הטו"ת כן לא היה הוא גומר את הפסק אלא מודיע הפסק לדיינים. והמה גומרים את הפסק. נמצא אחר שנעשה הדבר הקשה דבר קטון. נעשים המה השופטים. ומש"ה כתיב ישפוטו. בלי עשייה כמי"ש רשי"י ז"ל שנעשים בעצמם שופטים. והמה ישפוטוהו. משא"כ לפי מאמר יתרו הלא מתחלה כשהיה עוסק גדול באו לפני משה לפסוק הדין והוא בעצמו היה צריך לחתוך הדין:

What Moshe Said He Was Doing	What Yitro Said Moshe SHOULD Do	What Moshe Actually Did
<p>וַיָּבֹא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֶל־הוֹיָם:</p> <p>For the people come to me to seek God.</p>	<p>הֲיִהְיֶה אִתְּךָ לְעָם מוֹל הָאֵל־הַיָּמִים וְהִבֵּאתָ אֶתְךָ אֶת הַדְּבָרִים אֶל הָאֵל־הַיָּמִים:</p> <p>[You] represent the people before God, and you shall bring the matters to God.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתָנוּ וַיַּעַשׂ כְּלֹ אֲשֶׁר אָמַר</p> <p>Moses obeyed his father in law, and he did all that he said.</p>
<p>וַיִּשְׁפֹּטֵי בֵין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ</p> <p>I judge between a man and his neighbor,</p>	<p>וְאַתָּה תִּבְחַר מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִּל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע וְשֹׂמְרֵי עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵי ת:</p> <p>וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדְּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלַיְךָ וְכָל הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהַקָּל מֵעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אִתְּךָ:</p> <p>But you shall choose out of the entire nation men of substance, God fearers, men of truth, who hate monetary gain, and you shall appoint over them [Israel] leaders over thousands, leaders over hundreds, leaders over fifties, and leaders over tens.</p> <p>And they shall judge the people at all times, and it shall be that any major matter they shall bring to you, and they themselves shall judge every minor matter, thereby making it easier for you, and they shall bear [the burden] with you.</p>	<p>וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי חַיִּל מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִׁים עַל הָעָם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵי ת:</p> <p>וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת אֶת הַדְּבָר הַקָּשֶׁה יָבִיאוּ אֵל מֹשֶׁה וְכָל הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ הֵם:</p> <p>Moses chose men of substance out of all Israel and appointed them as heads of the people, leaders of thousands, leaders of hundreds, leaders of fifties, and leaders of tens.</p> <p>And they would judge the people at all times; the difficult case they would bring to Moses, but any minor case they themselves would judge</p>
<p>וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי הָאֵל־הַיָּמִים וְאֶת תּוֹרַת תּוֹרַת:</p> <p>and I make known the statutes of God and His teachings."</p>	<p>וְהִזְהַרְתָּ אֹתָהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרָה וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדְּבָר יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן</p> <p>And you shall admonish them concerning the statutes and the teachings, and you shall make known to them the way they shall go and the deed[s] they shall do</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתָנוּ וַיַּעַשׂ כְּלֹ אֲשֶׁר אָמַר</p> <p>Moses obeyed his father in law, and he did all that he said.</p>

YITRO	MOSHE
Why don't you have help?	Only I can do it
What are all these other people doing?	<p>Moshe was:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Telling the future 2. Teaching Torah 3. Settling disputes
<p>The Proposal:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Needs to be 2 way 2. Exhort and enforce, don't just tell 3. Small claims court of non-T"Ch 	<p>Implementation:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2 way 2. Exhort and enforce, don't just tell 3. District courts of T"Ch